

Víkurlax hf.
Gunnar Blöndal
Byggðavegi 111
600 Akureyri

2000100039
6000; 9310

Reykjavík, 8. desember 2000
/--

Efni: Stækkun á sjókvíaeldi í Ystuvík í Eyjafirði. Ákvörðun um matsskyldu.

Vísað er til erindis Víkurlax ehf. dags. 10. október 2000 og viðbótargagna dags. 2. nóvember 2000, þar sem óskað er eftir ákvörðun Skipulagsstofnunar um hvort fyrirhuguð stækkun á sjókvíaeldi á laxi í Ystuvík, Grýtubakkahreppi úr 200 tonna ársframleiðslu í 800 tonna ársframleiðslu skuli háð mati á umhverfisáhrifum sbr. 6. gr. laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum og g-lið 1. tl. 2. viðauka sömu laga.

Skipulagsstofnun leitaði álits Grýtubakkahrepps, Hafrannsóknastofnunarinnar, Hollustuverndar ríkisins, Náttúruverndar ríkisins og veiðimálastjóra. Álit bárust frá Grýtubakkahreppi með bréfi dags. 4. desember 2000, Hafrannsóknastofnuninni með bréfi dags. 20. nóvember 2000, Hollustuvernd ríkisins með bréfi dags. 27. nóvember 2000, Náttúruvernd ríkisins með bréfi dags. 20. nóvember 2000 og veiðimálastjóra með bréfi dags. 20. nóvember 2000. Frekari upplýsingar og svör við álitum bárust frá framkvæmdaraðila með bréfi dags. 1. desember 2000.

FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARAÐILA

Fyrirhuguð framkvæmd

Í framlögðum gögnum Víkurlax hf. kemur fram að ráðgert sé að stækka núverandi eldisstöð úr 200 í 800 tonna ársframleiðslu á eldislaxi af íslenskum laxastofni af norskum uppruna, sem notaður hafi verið í eldi hér á landi um nokkurra ára bil. Smálaxar til sleppinga í kvíar komi frá Íslandslaxi hf. í Grindavík eða Silfurstjörnunni hf. í Öxarfirði. Fram kemur að starfsleyfi hafi nýlega verið endurnýjað fyrir núverandi rekstur.

Fyrirhugað er að staðsetja nýjar eldiskvíar rétt norð-vestan við núverandi eldiskvíar í um 200 m fjarlægð frá landi þar sem sjávardýpi er um 40 m samkvæmt korti sem fylgdi erindi framkvæmdaraðila. Gert er ráð fyrir að nota hringlaga flotkvíar sem festar eru með taugum við hafsbotn, þola a.m.k. 5 m ölduhæð og eru af vandaðri og

viðurkenndri gerð og allur frágangur þeirra þannig að frá þeim eigi ekki að sleppa fiskur. Hámarksfóðurnotkun verði rúm 800 tonn á ári. Ekki séu fyrirhugaðar nýframkvæmdir á landi í tengslum við stækkunina heldur verði nýtt sú aðstaða sem fyrir er þ.e. aðstaða Víkurlax og vinnsla á laxi í fiskvinnsluhúsi Samherja á Akureyri. Slátrun og þökkun muni fara fram hjá Strýtu hf. á Akureyri.

Að mati framkvæmdaraðila verður um að ræða losun á lífrænum úrgangi frá eldisfiski og fóðurleifum sem getur valdið staðbundinni mengun undir eldiskvíum ef þau safnast fyrir í miklum mæli undir þeim. Ef súrefnissnaud setlög myndist undir kvíunum hafi það óæskileg áhrif á eldisumhverfið og sé það hagur framkvæmdaraðila að halda þeim í lágmarki. Eldisprömmum verði komið fyrir þar sem dýpi sé um 50 m og straumar nægilega sterkir til að tryggja góða dreifingu úrgangs. Tekin verði botnsýni undir kvíum og fylgst með uppsöfnun úrgangs undir þeim. Ef talin verður ástæða til verði kvíar fluttar til að dreifa álagi á umhverfið. Sjálfdauðum fiski, úrgangi frá slátrun, slógi og öðrum úrgangi verði komið í bræðslu í fiskimjölsverksmiðju eða á viðurkenndan móttökustað fyrir úrgang. Ekki er gert ráð fyrir frekari losun úrgangsefna á landi eða í loft.

Framkvæmdaraðili greinir frá því að svæðið hafi ekki verið vakt að en athuganir kafara sem hafi þjónustað fiskeldið síðastliðin 10 ár gefi til kynna að ekki hafi átt sér stað uppsöfnun lífræns úrgangs. Engar sjónrænar breytingar virðist hafa átt sér stað á botninum undir kvíunum. Fram kemur að talið sé að straumar við eldiskvíar í Ystuvík séu út Eyjafjörð.

Framkvæmdaraðili telur framkvæmdasvæðið flokkast sem síður viðkvæmt svæði samkvæmt skilgreiningu í reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ. Fram kemur að rekstur sjókvía við Ystuvík virðist ekki hafa haft áhrif á veiðar annarra sjávarlífvera í Eyjafirði og því ætti rekstur og staðsetning kvíanna að samræmast þeim veiðum sem stundaðar eru í firðinum.

Framkvæmdaraðili greinir frá því að varnir gegn sjúkdómum og erfðamengun verði unnar skv. gildandi lögum og farið eftir þeim skilyrðum sem sett kunna að verða af veitendum starfsleyfis.

Framkvæmdaraðili upplýsir að fjarlægð frá fyrirhugaðri staðsetningu sjókvía í næstu laxveiðiár sé um 8 km að Fnjóská. Á 10 ára rekstrartíma Víkurlax hf. við Ystuvík hafi fyrirtækið ekki orðið fyrir skaða sökum þess að lax hafi sloppið úr eldiskvíum. Það er mat framkvæmdaraðila að stækkun sjókvíaeldisins muni ekki hafa áhrif á villta laxastofna. Framkvæmdaraðili telur að framkvæmdin skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG SVÖR FRAMKVÆMDARAÐILA

Almennt

Grýtubakkahreppur telur í umsögn sinni að framkvæmdin skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Náttúruvernd ríkisins telur að vegna hættu á erfðablöndun, mengun, dreifingu

sjúkdóma og sníkjudýra og meira álagi á búsvæði villtra laxa vegna flökkulaxa sem sleppa úr kvíum skuli meta umhverfisáhrif sjókvíaeldis með norskan eldislax í Eyjafirði á vegum Víkurlax hf. Náttúruvernd ríkisins ítrekar fyrra álit sitt um að meta eigi umhverfisáhrif sjókvíaeldis í Mjóafirði, Berufirði, Reyðarfirði, Eyjafirði og seiðaeldi í Eyjafirði. Ekkert nýtt hafi komið fram sem hafi breytt skoðun stofnunarinnar. Vakin er athygli á því að íslensk stjórnvöld, sem fara með þennan málaflokk, hafi ekki mótað stefnu hvað varðar notkun erlendra laxastofna í sjókvíaeldi við strendur landsins. Náttúruvernd ríkisins bendir á að svo virðist sem enn frekari staðfesting sé að fást fyrir því að fara verði með ýtrustu gát í umgengni við villta laxastofna þar sem Bandaríkjamenn hafi sett laxastofna á Austurströnd landsins á válista. Ennfremur kemur fram að stofnunin hafi ekki séð nein þau gögn sem sýni að sjókvíaeldi í stórum stíl hafi ekki haft neikvæð áhrif á villta laxastofna bæði í Noregi og Skotlandi svo dæmi séu tekin.

Erfðafræðileg og sjúkdómstengd áhrif og áhrif af völdum sníkjudýra

Í umsögn veiðimálastjóra er bent á að Víkurlax hf. hafi starfað samkvæmt starfsleyfi frá Heilbrigðisnefnd Eyjafjarðar í 10 ár. Samkvæmt lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998 veiti heilbrigðisnefndir sveitarfélaga starfsleyfi til aðila vegna sjókvíaeldis með allt að 200 tonna framleiðslu. Hins vegar hafi stöðin ekki fengið rekstrarleyfi frá embætti veiðimálastjóra og starfsleyfi stöðvarinnar hafi ekki verið sent embættinu til umsagnar. Ennfremur er bent á verulega hagsmuni í veiðimálum í Eyjafirði. Er í því sambandi vísað í umsögn veiðimálastjóra varðandi sjókvíaeldi AGVA Norðurlands ehf. við Brimnes í Eyjafirði dags. 20. nóvember 2000 en þar kemur fram að Fnjóská, með 240 laxa meðalveiði á ári, sé í um 10 km fjarlægð frá fyrirhuguðum eldisstað. Í næsta nágrenni séu einnig Svarfaðardalsá, Hörgá og Eyjafjarðará, sem séu mikilvægar bleikjuár, með samanlagða árlega meðalveiði upp á 4500 fiska. Bent er á að ef lax sleppur úr fyrirhuguðu eldi gætu áhrif þess á nærliggjandi ár verið sjúkdómstengd og nauðsynlegt sé að meta slík áhrif áður en eldi er heimilað. Vegna mikillar nálægðar við ýmsar veiðiár telur veiðimálastjóri því einsýnt, að setja skuli beiðni Víkurlax hf. um stækkun í 800 tonna framleiðslu í mat á umhverfisáhrifum í samræmi við 6. gr. laga nr. 106/2000.

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins kemur fram að ekki komi beint fram hvaða stofn af laxi sé notaður í stöðinni í dag. Samkvæmt upplýsingum frá Heilbrigðiseftirliti Norðurlands eystra sé ekki vitað hvaða laxastofn sé notaður hjá Víkurlax hf. í dag. Samkvæmt upplýsingum frá veiðimálastjóra hafi embættið ekki gefið út leyfi fyrir stöðina. Þetta lýsi vel því ástandi sem ríki í þessum málum. Jafnframt er bent á að ekki hafi farið fram úttekt á hugsanlegum afleiðingum stóraukins sjókvíaeldis á erfðablöndun og sjúkdóma í villtum laxastofnum.

Í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar er bent á að ef nætur í kvíum rifni sleppi lax af norskum uppruna í sjó og þegar laxinn verði kynþroska leiti hann upp í ár. Umræddur laxastofn verði kynþroska mjög seint og nái því ekki að verða kynþroska á venjulegum eldisferli. Þannig muni lax sem sleppur úr kví ekki leita upp í straumvatn sama ár og hann sleppur. Hann verði því að leita sér fæðu í hafinu þar til kynþroska hefur verið náð eftir 1-3 ár. Á þessum tíma megi búast við miklum afföllum og ekki sé líklegt að

allir eftirlifandi fiskar finni leið heim að kví þegar kynþroska hefur verið náð eða rati í nærliggjandi ár. Líkur á skaðlegri erfðablöndun verði því að teljast litlar. Bent er á í þessu sambandi að skv. reglugerð um flutning og sleppingar laxfiska og varnir gegn fisksjúkdómum og blöndun laxastofna skuli vegalengd milli sjókvíastöðvar og laxveiðiár með 100-500 laxa meðalveiði sl. 10 ár vera 5 km. Næsta laxveiðiá, Fnjóská með 210 laxa ársmeðalveiði sé í 9 km fjarlægð frá fyrirhuguðu kvíaeldi og Eyjafjarðará með 24 laxa ársmeðalveiði sé í um 18 km fjarlægð. Mjög fáir laxar veiðist í öðrum ám í Eyjafirði.

Í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar er bent að oft hafi gengið illa að hafa hemil á laxalús í laxeldi í nágrannalöndunum og því hafi verið haldið fram að laxalús hafi borist frá eldisfiski í villta laxfiskastofna og valdið tjóni, m.a. á Írlandi. Á köldum hafsvæðum svo sem í Norður Noregi og við Ísland hafi laxalús ekki verið vandamál. Góðar silungsár séu í Eyjafirði og æskilegt væri að fylgjast náið með tíðni laxalúsar á eldislaxi og villtum silungi í firðinum fyrir og eftir að starfsemi hæfist.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að laxastofn sem sé í eldi hjá Víkurlaxi hf. í Ystuvík sé af norskum uppruna og hafi verið í eldi þar frá því upp úr 1994. Áður hafi verið notast við villtan íslenskan laxastofn sem ekki hafi gefið góða raun. Fram kemur að í íslenskum laxeldisstöðvum sé í dag nær eingöngu notaður íslenskur laxastofn af norskum uppruna.

Vistfræðileg áhrif

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins er bent á að ekki hafi farið fram úttekt á hugsanlegum afleiðingum stóraukins sjókvíaeldis á álag á búsvæði villtra laxastofna.

Í umsögn veiðimálastjóra er vísað í umsögn embættisins varðandi sjókvíaeldi AGVA Norðurlands ehf. við Brimnes í Eyjafirði dags. 20. nóvember 2000 en þar er bent á að ef lax sleppur úr fyrirhuguðu eldi gætu áhrif þess á nærliggjandi ár verið vistfræðileg og nauðsynlegt sé að meta slík áhrif áður en eldið er heimilað. Veiðimálastjóri telur að ljóst sé að einhver hluti þeirra upplýsinga sem nauðsynlegar teljast, a.m.k. vegna vistfræðilegra áhrifa, fáist ekki með hefðbundnu mati á umhverfisáhrifum og því gæti verið nauðsynlegt að framkvæma verklegt umhverfismat í tengslum við tilraunaeldi í smáum stíl í Eyjafirði. Æskilegt sé að skoða hvort hægt sé að nýta þá aðstöðu, sem þegar er fyrir hendi hjá Víkurlax hf., til að standa að slíku mati.

Í svörum framkvæmdaraðila er bent á að lax hafi verið í eldi á umræddu svæði í um 10 ár. Ennfremur er vísað í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar þar sem fram kemur m.a. að líkur á skaðlegri erfðablöndun verði að teljast litlar.

Mengun frá lífrænum úrgangi og áhrif á lífríki Eyjafjarðar

Í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar er bent á að framleiðsluaukning í 800 tonn á ári muni leiða til nokkurrar aukningar á losun lífræns úrgangs út í umhverfið, sem fóðurleifar, saur og þvag. Þessi auðgun gæti valdið breytingum á tegundasamsetningu gróðurs og smádyralífs í nágrenni kvía. Gert sé ráð fyrir að kvíar verði staðsettar í austanverðum firði um 18 km frá fjarðarbotni þar sem dýpi er um 50 m. Þeim megin í firðinum liggi strandstraumurinn út fjörðinn og því hafi lífrænn úrgangur frá kvíunum

tilhneigingu til að berast út fjörðinn. Straummælingar Hafrannsóknastofnunar bendi til að á umræddum stað sé allgóður straumur með landinu. Ekki sé þó hægt að útiloka staðbundna uppsöfnun fóðurleifa undir kvíum sem geti valdið súrefnisskort í botnseti. Mælingar bendi til að stóran hluta ársins sé engin lagskipting í firðinum og því nái súrefnisríkur sjór að berast niður á botn og koma í veg fyrir súrefnisskort í sjálfum vatnsmassanum. Það verði því að teljast hverfandi líkur á því að lífrænn úrgangur frá stöðinni komi til með að valda víðtækum skaða á lífríki fjarðarins.

Í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar kemur fram að mjög litlar líkur séu á að fyrirhugað eldi muni skaða villta nytjastofna í sjó. Það er ennfremur niðurstaða Hafrannsóknastofnunarinnar að lífríki Eyjafjarðar virðist lítil hætta stafa af fyrirhuguðu laxeldi og því sé ekki ástæða til að það fari í mat á umhverfisáhrifum.

Í umsögn Hollustuverndar ríkisins kemur fram að stofnunin telji mestar líkur á því að skilgreina megi svæðið sem síður viðkvæmt í samræmi við reglugerð um fráveitur og skólp. Ennfremur að ef upp komi staðbundin vandamál vegna næringarsalta og lífræns úrgangs eigi að vera hægt að færa kvíar um set og því sé jafnan ekki um óafturkræf áhrif að ræða. Hollustuvernd hafi ekki gert kröfur um að fram fari mat á umhverfisáhrifum kvíaeldis á svæðum sem skilgreina megi sem síður viðkvæm. Hinsvegar þurfi að skoða málið nánar þegar framkvæmdin kunni að rekast á hagsmuni sambærilegrar starfsemi eða annarrar mengandi starfsemi.

Áhrif á aðra landnotkun

Í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar er bent á að strandeldi á lúðu sé stundað á Hjalteyri í um 7 km fjarlægð og á Dalvík í um 26 km fjarlægð frá fyrirhuguðu eldi við Ystuvík. Vegna fjarlægðar og þynningaráhrifa verði að teljast litlar líkur á smiti milli umræddra fiskeldisstöðva. Bent er á að samkvæmt reglugerð nr. 105/2000 skuli vegalengd milli sjókvía-, strandeldis- og hafbeitarstöðva innbyrðis ekki vera minni en 2 km. Lítilsháttar kvíaeldi á laxi hafi verið stundað á undanförunum árum við Svalbarðseyri austan megin í firðinum í um 8 km fjarlægð frá Ystuvík. Þá hafi verið sótt um 4000 tonna kvíaeldisstöð við Brimnes í um 16 km fjarlægð frá Ystuvík. Nýlega hafi hafist tilraunir með kræklingaræktun á tveimur svæðum í Eyjafirði, annars vegar innan við Ystuvík (að austanverðu) og hins vegar innan við Dagverðareyri (að vestanverðu). Það er niðurstaða Hafrannsóknastofnunarinnar að starfsemi annarra fyrirtækja virðist lítil hætta stafa af fyrirhuguðu laxeldi og því sé ekki ástæða til að það fari í mat á umhverfisáhrifum.

Í umsögn veiðimálastjóra er bent á að margvíslegir hagsmunir séu í veiðimálum við Eyjafjörð og þar sé unnið brautryðjandastarf í lúðueldi. Vísað er í umsögn embættisins varðandi sjókvíaeldi AGVA Norðurlands ehf. við Brimnes í Eyjafirði dags. 20. nóvember 2000 en þar er bent á að Fiskeldi Eyjafjarðar hafi byggt upp seiðaeldisstöð fyrir lúðueldi á Hjalteyri og klakfiskastöð á Dalvík. Fyrirtækið hafi lagt verulega fjármuni í rannsókn- og þróunarstarf og sé orðið leiðandi í þessari starfsemi á heimsvísu og flytji út seiði til margra landa. Slíkar innflutningsheimildir til annarra landa séu einungis veittar vegna góðs sjúkdómaástands í eldisstöðvum félagsins og í næsta nágrenni þeirra. Ef vart yrði við alvarlegan sjúkdóm í nærliggjandi

eldisstöðvum, þótt ekki væri um lúðveldi að ræða, gæti slíkt haft veruleg áhrif á innflutningsheimildir til annarra landa, þótt ekki hefði orðið vart við sjúkdóm í lúðveldinu. Þennan þátt þurfi að meta rækilega áður en stórfellt laxeldi verði heimilað í Eyjafirði. Vegna mikillar nálægðar við ofanefnt lúðveldi telur Veiðimálastjóri því einsýnt, að setja skuli beiðni Víkurlax hf. um stækkun í 800 tonna framleiðslu í mat á umhverfisáhrifum í samræmi við 6. gr. laga nr. 106/2000.

Í umsögn Hollustuverndar ríkisins er tekið fram að atriði sem varði beint starfsvið stofnunarinnar séu úrgangsmýndun, mengun og ónæði og minnir á að hún sé starfsleyfisveitandi vegna starfseminnar. Hollustuvernd vekur athygli á því að stofnunin þurfi að hafa upplýsingar varðandi gagnkvæm áhrif við nálæga starfsemi þegar komi að starfsleyfisvinnslu. Nálæg starfsemi sem stofnuninni sé kunnugt um sé önnur fiskeldisstarfsemi. Hollustuvernd telur eðlilegt að Víkurlax hf. leggi fram gögn sem sýni að staðsetning stöðvarinnar hafi ekki áhrif á eða leggi takmarkandi byrðar á aðrar fyrirhugaðar framkvæmdir á svæðinu sem taka þurfi tillit til við gerð starfsleyfis. Hollustuvernd vísar því til Víkurlax hf. að fjalla um þessa þætti á þann hátt sem Skipulagsstofnun þyki fullnægjandi svo hagsmuna annarra sé gætt og einnig til þess að skipulagsleg niðurstaða fái um þessi atriði áður en til starfsleyfisvinnslu kemur.

Í svörum framkvæmdaraðila er vísað í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar þar sem fram kemur m.a. að vegna fjarlægðar og þynningaráhrifa verði að teljast litlar líkur á smiti milli umræddra fiskeldisstöðva. Bent er á að Hjalteyri sé á vesturströnd Eyjafjarðar en þar séu straumar inn fjörðinn en við Ystuvík sem er á austurströndinni liggi straumar út fjörðinn.

Sammögnuð áhrif

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins er bent á að sérstaklega þurfi að skoða sammögnunaráhrif sjókvíaeldis í Eyjafirði og víðar á landinu en algjört stefnuleysi virðist ríkja í notkun á norskum eldislaxi og sjókvíaeldi almennt.

Í umsögn Hafrannsóknastofnunarinnar er vakin athygli á nauðsyn þess að gerð verði heildstæð úttekt og stefna mörkuð varðandi kvíaeldi í fjörðum landsins, þar sem sérstaklega verði tekið tillit til hugsanlegra áhrifa erfðablöndunar eldislax við villtan lax.

NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Víkurlax hf. hefur tilkynnt til ákvörðunar um matsskyldu fyrirhugað sjókvíaeldi í Ystuvík, Grýtubakkahreppi samkvæmt 6. gr. laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum. Um er að ræða stækkun á eldi úr 200 tonna ársframleiðslu í 800 tonna ársframleiðslu af eldisfiski á ári og fellur framkvæmdin undir lið 1. g. í 2. viðauka við lög um mat á umhverfisáhrifum.

Við umfjöllun málsins hafa komið fram rökstuddar ábendingar um að fyrirhugað sjókvíaeldi í Ystuvík og hugsanleg sammögnunaráhrif þess með öðru sjókvíaeldi í

Eyjafirði kalli á að gerð sé ítarleg grein fyrir mögulegri hættu á erfðablöndun, áhrifum á vistkerfi og nýtingu laxa- og silungstofna í nærliggjandi ám og áhrifum af völdum sjúkdóma og sníkjudýra frá starfseminni. Einnig hefur verið bent á að gera þurfi ótvíræða grein fyrir hvort og þá hvernig samspil þessarar framkvæmdar og starfsemi verði við aðra landnotkun sem hafin er á svæðinu eða er í undirbúningi, s.s. lúðueldi og annað sjókvíaeldi í Eyjafirði og aðra mengandi og starfsleyfisskylda starfsemi. Þar er vísað til þess hvort framkvæmdin setji annarri starfsemi á svæðinu takmarkanir, s.s. vegna sjúkdóma eða úrgangsmýndunar og eins hvort um geti verið að ræða sammögnuð áhrif ólíkra framkvæmda á svæðinu. Skipulagsstofnun minnir á að í Eyjafjörð rennur fráveita frá Akureyri, öðrum þéttbýlisstöðum við fjörðinn og frá landbúnaði auk þess sem þar er áformuð uppbygging stóriðju skv. Aðalskipulagi Arnarneshrepps.

Í umfjöllun Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum sjókvíaeldis á laxi af norskum uppruna hefur ítrekað verið bent á takmarkaðar upplýsingar og reynslu af áhrifum þess að lax sleppi úr kvíum á búsvæði, sjúkdóma, sníkjudýr og erfðablöndun í villtum laxa- og silungastofnum. Veiðimálastjóri og Hafrannsóknastofnunin hafa bent á mikilvægi þess að fylgjast náið með þessum þáttum í tilraunaeldi og með vöktun. Bent hefur verið á nauðsyn þess að heildstæð úttekt og stefnumörkun af hálfu stjórnvalda um sjókvíaeldi liggja fyrir, þar sem m.a. sé tekin afstaða til staðarvals og tekið tillit til hugsanlegrar erfðablöndunar eldislax við villtan lax.

Fram hefur komið að frá árinu 1994 hefur sjókvíaeldi á allt að 200 tonnum af íslenskum eldislaxi af norskum uppruna verið stundað á vegum Víkurlax hf. í Ystuvík. Ennfremur hefur komið fram að stöðin hafi ekki rekstrarleyfi veiðimálastjóra sem er leyfisveitandi skv. reglugerð nr. 105/2000 um flutning og sleppingar laxfiska og varnir gegn fisksjúkdómum og blöndun laxastofna. Nú er fyrirhuguð stækkun á sjókvíaeldi úr 200 í 800 tonna ársframleiðslu. Ekki virðast liggja fyrir upplýsingar frá framkvæmd eldis í Ystuvík til þessa frá eftirliti og vöktun sem leggja megi til grundvallar við leyfisveitingar fyrirhugaðs 800 tonna eldis. Hins vegar bendir veiðimálastjóri á að nauðsynlegt geti verið að framkvæma verklegt umhverfismat í tengslum við tilraunaeldi í smáum stíl í Eyjafirði. Æskilegt sé að skoða hvort hægt sé að nýta þá aðstöðu, sem þegar er fyrir hendi hjá Víkurlax hf., til að standa að slíku mati. Skipulagsstofnun telur því að varúðarsjónarmið hljóti að vega þungt þegar álitamál eru uppi um áhrif framkvæmdar eins og sjókvíaeldis í Eyjafirði á umhverfið og starfsemi sem fyrir er á svæðinu.

Mati á umhverfisáhrifum er meðal annars ætlað að tryggja að þar sem líkur eru taldar á að framkvæmd geti haft í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif séu tekin saman gögn um fyrirhugaða framkvæmd, framkvæmdasvæði og áhrifasvæði framkvæmdar og lýst væntanlegum umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar með samanburði kostna og/eða umfjöllun um sammögnuð áhrif þegar við á. Mati á umhverfisáhrifum er einnig ætlað að tryggja fullnægjandi kynningu og samráð við undirbúning ákvarðana um framkvæmdir sem kunna að hafa umtalsverð umhverfisáhrif. Mati á umhverfisáhrifum er síðan ætlað að leiða í ljós þær forsendur og skilyrði sem leyfi til framkvæmda þurfa að byggja á svo tryggja megi að framkvæmdir muni ekki hafa í för með sér umtalsverð neikvæð umhverfisáhrif.

Varðandi skipulagslegar ákvarðanir og skipulagslega málsmeðferð fyrirhugaðs sjókvíaeldis vekur Skipulagsstofnun athygli á því að þar sem framkvæmdin er fyrirhuguð utan netlaga er hún hvorki háð skipulagsákvörðunum samkvæmt skipulags- og byggingarlögum né framkvæmdaleyfi sveitarstjórnar, sbr. erindi félagsmálaráðuneytis til umhverfisráðuneytis dags. 19. október 2000. Sveitarstjórn getur því ekki tekið á ásynnd framkvæmdarinnar eða samspili hennar við aðra landnotkun á svæðinu í skipulagsáætlun eða framkvæmdaleyfi, né heldur er þá tryggð opinber kynning á framkvæmdaáformunum samkvæmt skipulags- og byggingarlögum.

Í samræmi við 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila um fyrirhugað sjókvíaeldi á laxi í Ystuvík, Grýtubakkahreppi. Á grundvelli gagna framkvæmdaraðila og þeim umsögnum sem Skipulagsstofnun hafa borist við afgreiðslu málsins er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að framkvæmdin skuli háð mati á umhverfisáhrifum vegna eðlis framkvæmdarinnar, staðsetningar hennar og eiginleika hugsanlegra áhrifa framkvæmdarinnar. Með vísan til 3. viðauka með lögum um mat á umhverfisáhrifum varðar það sérstaklega stærð og umfang framkvæmdarinnar, sammögnunaráhrif hennar með öðrum framkvæmdum, úrgangsmýndun, slyshættu ef kvíar rifna, áhrif á aðra landnotkun, áhrif á kjörlendi laxa, umfang umhverfisáhrifa, fjölbreytileika áhrifa, tímalengd og óafturkræfi áhrifa og sammögnun áhrifa á tilteknu svæði.

Samkvæmt 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 8. janúar 2001.

Ásdís Hlökk Theodórsdóttir

Hólmfríður Sigurðardóttir

Afrit: Umhverfisráðuneytið, Grýtubakkahreppur, Hafrannsóknastofnunin, Hollustuvernd ríkisins, Náttúruvernd ríkisins og veiðimálastjóri.